

الحکام ارتباط در فضای مجازی

جستار سلاه جید نقدی

دفاع
اثبات

تهیه کنندگان:

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

و

سازمان عقیدتی - سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
معاونت تربیت و آموزش

سرشناسه :	نقدی، مجید، ۱۳۴۷-
عنوان و نام پدیدآور :	احکام ارتباط در فضای مجازی / مجید نقدی؛ ناظر علمی محمد شیدینی؛ تهیه‌کنندگان پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق و سازمان عقیدتی-سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح معاونت تربیت و آموزش.
مشخصات نشر :	تهران: سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، انتشارات دفاع، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری :	۱۲۰ص ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۸۷۴۵-۴۱-۹
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت :	کتابنامه، ص ۱۱۵-۱۲۰.
موضوع :	فضای مجازی — جنبه‌های مذهبی — اسلام
موضوع :	Cyberspace — Religious aspects — Islam
موضوع :	فضای مجازی — جنبه‌های اجتماعی
موضوع :	Cyberspace — Social aspects
شناسه افزوده :	پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)
شناسه افزوده :	سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، معاونت تربیت و آموزش عقیدتی سیاسی
شناسه افزوده :	سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، انتشارات دفاع
رده بندی کنگره :	۱۳۹۷ الف ۳/۵:BP۳۳۲
رده بندی دیویی :	۳۹۷/۴۸۵
شماره ایشناسی ملی:	۵۲۷۵۲۶۱

دفاع اترکات احکام ارتباط در فضای مجازی

تهیه کنندگان: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (علیه‌السلام)
و سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع - معاونت تربیت و آموزش
نویسندگان: حجت‌الاسلام مجید نقدی
ناظر علمی: محمد شیدینی

ناظران فنی: حجت‌الاسلام مهدی حسینی، حجت‌الاسلام محمد اسلام‌پور
ناظر نهایی: عزت‌الله معتمد
واپایش نهایی: سیدعلی یار افشارپور دهدشت
سرورپرستار: حسین قاسم‌حمزه
صفحه آرا: اسماء وصال طلب راوری

چاپ: مرکز خدمات فرهنگی مطهر
نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۹۷
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد بهاء: ۱۰۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۴۵-۴۱-۹

نشانی ناشر: تهران، میدان نوبنیاد، خیابان شهید لنگری، جنب اداره هواشناسی،
ساختمان شهید مطهری، مرکز نشر دفاع
کدپستی: ۱۶۹۳۶۱۴۳۳۹ تلفن: ۳۲۹۳۰۰۰۶
پست الکترونیک: nashrdefa@fatehnet.net

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
درس اول: فضای مجازی	
فضای مجازی.....	۱۶
۱-۱. مفهوم فضای مجازی.....	۱۶
۲-۱. فضای مجازی، تهدیدها و فرصت.....	۲۰
۳-۱. رابطه فقه و فضای مجازی.....	۲۳
۱-۳-۱. مفهوم فقه.....	۲۳
۲-۳-۱. احکام شرعی فضای مجازی.....	۲۵
درس دوم: احکام فقهی نگاه و پوشش	
۱-۲. احکام نگاه.....	۳۲
۱-۱-۲. نگاه زن به زن.....	۳۷
۲-۲. احکام پوشش.....	۴۴
۱-۲-۲. مقدار واجب پوشش مردان.....	۴۵
۲-۲-۲. مقدار واجب پوشش بانوان.....	۴۸

درس سوم: ارتباط محرم و نامحرم در فضای مجازی (دیداری، شنیداری، نوشتاری و ...)

- ۱-۳. دیدگاه‌های گوناگون درباره ارتباط زن و مرد ۵۶
- ۲-۳. ارتباط زن و مرد در فضای مجازی ۶۱
- ۲-۳. احکام روابط بین زن و مرد ۶۲
- ۴-۱. گفت‌وگو و محاوره در فضای واقعی و مجازی ۶۶
- ۵-۳. استنباط ۶۸
- ۱-۵-۳. روابط در اینترنت ۶۸
- ۲-۵-۳. روابط دیداری ۷۰
- ۳-۵-۳. شنیداری ۷۱
- ۴-۵-۳. روابط در رفتار ۷۴
- ۶-۳. منظور از خوف فساد ۸۲

درس چهارم: روابط اجتماعی در فضای مجازی

احکام غیبت، تهمت، دروغ، شایعه‌رسانی و ...

- ۱-۴. دروغ (کذب) ۸۶
- ۲-۴. شایعه ۹۲
- ۳-۴. دشنام دادن (سب) ۱۰۰
- ۴-۴. فحش ۱۰۱
- ۵-۴. مسخره نمودن (استهزا) ۱۰۳

۱۰۳	۶-۴. بهتان و تهمت
۱۰۴	۷-۴. غیبت
۱۱۰	۸-۴. اهانت
۱۱۵	کتابنامه

www.ketab.ir

«وَلَا تَقْفُ مَا يَخْفَىٰ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولٌ» (اسراء: ۳).

پیرو چیزی نباش که نمی‌دانی؛ زبانت گوش و چشم و دل درباره همه اینها، روزی بازخواست خواهد شد.

فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای (مد ظله العالی):

کسی مخالف استفاده از فضای مجازی نیست، بلکه موضوع اصلی این است که در چنین عرصه‌ای که لغزشگاه است، باید زمین استفاده صحیح فراهم شود، نه آنکه فضای مجازی به صورت رها و غیر قابل کنترل باشد.^۱

امروزه تکنولوژی فضای مجازی با وجود آسیب‌های فردی و اجتماعی به‌علت

مزایا، کارایی و جذابیت‌های زیاد و فناوری‌های نوین ارتباطی، گسترش یافته، و بر زندگی بیشتر افراد و خانواده‌ها اثر گذاشته است؛ ولی این تکنولوژی آثار مخربی

۱. سیدعلی حسینی خامنه‌ای، بیانات، در دیدار با معلمان و فرهنگیان، ۱۳۹۵/۲/۱۳.

مانند اعتیاد، انزوا و کناره‌گیری اجتماعی، به وجود آمدن انحرافات و اختلال‌های جنسی، تزلزل در روابط زناشویی، خودکم‌بینی و وابستگی فرهنگی و شخصیتی به کشورهای بیگانه و ... دارد.

لیکن، ابزارهای ارتباطی بستگی به کیفیت و نحوه استفاده از آن، هم آثار مثبت و هم آثار و آسیب‌های بسیار مخرب دارد؛ بنابراین ضروری است که فرد، همه جوانب و نتایج مطلوب و مخرب ابزارهای ارتباطی را بشناسد و برای مصون ماندن از آثار سوء بهره‌برداری از مزایایش خود را به دانش و علوم مورد نیاز مجهز کند. سواد رسانه‌ای بخشی از این مسئله را بر عهده دارد که در کتاب مهارت‌های همسرداری و سواد رسانه‌ای مفصل در این باره بحث شده، و در اختیار فراگیران قرار گرفته است؛ اما شایسته و مهم‌تر، شناخت احکام و باید‌ها و نبایدهای دریافت و ارسال اطلاعات و پیام‌های صوتی و تصویری و نوشتاری و نحوه ارتباط با این ابزارها و تعامل با محرم و نه‌رم در این فضا است، که علم فقه و حقوق اسلامی، متکفل پاسخ‌گویی به آن است.

با توجه به اهمیت این موضوع، که نتایج نارسنجی‌ها و نیازسنجی‌ها از نیروهای وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، در اسناد پرداختن به آن تاکید می‌کند، معاونت تربیت و آموزش سازمان عقیدتی - سیاسی راجا تدوین کتاب احکام ارتباط در فضای مجازی و آموزش آن به کارکنان پایور و جابجاء منطبق با منویات فرماندهی معظم کل قوا (عظمت‌الله) و اسناد و دستورهای بالادستی دانسته، این کتاب را با همکاری پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) تألیف کرده است.

براین اساس، برای آشنایی بیشتر کارکنان پایور وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح با احکام شرعی ارتباط در فضای مجازی، اصلاح نگرش، تقویت یا تغییر

رفتار ایشان در چگونگی استفاده از فضای مجازی و تبادل پیام‌ها و ارتباط در آن و تنظیم شیوه رفتار با محارم و غیر محارم، براساس موازین شرعی در این کتاب با عنوان احکام ارتباط در فضای مجازی تألیف و در آن سعی شده است طی چهار درس از بُعد احکام شرعی، کلیاتی درباره تفاوت‌های فضای مجازی و حقیقی بیان شود. سپس احکام نگاه و پوشش در فضای مجازی و شیوه ارتباط با محرم یا نامحرم در این فضا و ارسال پیام‌های صوتی و تصویری از محارم به دیگران و انعکاس و بت و ضبط آن در این فضا توسط دیگران، بیان شود و در نهایت احکام موارد مبتدیه، اسباب نای این فضا از جمله: احکام تهمت، هتک حرمت اشخاص و مقدسات دینی و ارزش‌های اسلامی، شایعه‌پراکنی، نشر اکاذیب و تشویش اذهان عمومی، اشاعه اخبار منکرات و... ذکر شود.

این کتاب حاصل تلاش جمعی از اساتید، هم‌پیمانان عالی تربیت و آموزش و کارگروه‌های تخصصی متون و کانون اساتید سازمان عقیدتی - سیاسی وزارت دفاع و نویسندگان و ناظران علمی و فنی پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) است که از مجموعه نیازسنجی‌ها و نظرسنجی‌ها از کارکنان خدو و شریف وزارت دفاع به دست آمده است و در کارگروه احکام و فقه اسلامی کارهای مساعدت تربیت و آموزش سامع، مس و در کارگروه‌های تخصصی تدوین سرفصل‌های آموزشی، مشخص شده و در کمیسیون عالی تربیت و آموزش به ریاست نماینده مکرم ولی فقیه و ریاست محترم سازمان عقیدتی سیاسی ودجا حجت الاسلام والمسلمین محمدحسین قندهاری به تصویب رسیده است.

از این رو لازم می‌دانم، از هیئت رئیسه محترم سازمان عقیدتی - سیاسی ودجا، اعضای کمیسیون عالی تربیت و آموزش، کارگروه‌های تخصصی متون و کانون

اساتید این معاونت، نویسندگان فرهیخته و ناظران علمی، فنی و نهایی معزز

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) تقدیر و تشکر نمایم.

من الله التوفیق

معاون تربیت و آموزش

سازمان عقیدتی-سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

مهدی حسینی

www.ketab.ir